

ЕКОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА — розділ **екології**, що вивчає вплив виробництва (промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту) на живі організми, зокрема на людину. Вироб. діяльність спричинила конфлікт людства з довкіллям, поглиблений у 2-й пол. 20 ст. наслідками НТП. Її інтенсифікація, концентрація пром. центрів без урахування екол. та гігієн. вимог призвели до прогресуючого забруднення природ. середовища хім., фіз. та біол. агентами в кількостях, небезпечних для біосфери й людини. Стан Е. в. оцінюють за об'ємами споживання відновлюваних та невідновлюваних природ. ресурсів, кількістю відходів і рівнем їхньої шкоди для довкілля й людини. Світ. обсяг відходів — понад 400 млрд т. Найбільша їх кількість формується в США. В Україні екол. проблеми породжують галузі промисловості, у яких використовують застарілі технології. Щорічні відходи підприємств хім.-металург., маш.-буд., паливно-енергет., буд., агропром. комплексів становлять бл. 600–700 млн т, з них токсичні — понад 100 млн т. Найвищими рівні забруднення атмосфери є в Донець.-Придніпров. регіоні, зокрема в м. Кривий Ріг та Маріуполь. Наймасштабніше техногенне забруднення довкілля пов'язане з наслідками аварії на ЧАЕС. Спад пром. виробництва в Україні 1990-х рр. позитивно позначився на заг. обсязі викидів від стаціонар. джерел. З метою поліпшення стану Е. в. у світі розроблено Програму ООН з навколиш. середовища, а також проведено низку конф. (Стокгольм, 1972; Ріо-де-Жанейро, 1992; Йоганнесбург, 2002). На конф. у Ріо-де-Жанейро затв. «Порядок денний на XXI століття», який передбачає широке впровадження Концепції сталого розвитку (пропагує екон. розвиток, що сприяє рац. використанню природ. ресурсів, збереженню довкілля). В Україні у зв'язку з соц. та екон. кризами вона не набула ознак держ. політики.

Е. в. як міждисциплінарна галузь пов'язана з *медичною екологією* й гігієною праці, завданням яких є вивчення впливу різних за природою чинників навколиш. і вироб. середовищ на населення, змін індивід. та популяц. здоров'я. Профілактику екологічно й професійно зумовлених захворювань, ін. несприятливих впливів на людину здійснюють шляхом розроблення та впровадження екол. та гігієн. стандартів і регламентів, зокрема гранично допустимих концентрацій та рівнів забруднювачів у повітрі, воді, ґрунті. Укр. вчені (**Є. Гончарук**, **С. Найштейн**, **Є. Спину**) запропонували екол.-гігієн. нормування ксенобіотиків у ґрунті.

Нині Україна розширює міжнар. співпрацю у галузі Е. в., зокрема приєдналася до Монреал. протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар, до Стокгольм. конвенції про стійкі орган. забруднювачі, ратифікувала Роттердам. конвенцію про процедуру поперед. обґрунтованої згоди щодо окремих небезпеч. хім. речовин та пестицидів у міжнар. торгівлі. Проблеми Е. в. вивчають науковці Інститутів проблем природокористування та екології (Дніпропетровськ), біоорган. хімії та нафтохімії, сорбції та проблем ендоекології (обидва — Київ), проблем ринку та екон.-екол. дослідж. (Одеса) НАНУ, гігієни та мед. екології, медицини праці АМНУ, агроєкології і біотехнології УААН (усі — Київ).

Рекомендована література

1. Довгуша В. В., Тихонов М. Н. От экологии и медицины – к экологической медицине // *Гис*. 1994. № 4;
2. Промышленная экология: Учеб. пособ. Москва, 2007;
3. Кундиев Ю. И., Трахтенберг И. М. Химическая безопасность в Украине. К., 2007.

Ю. І. Кундієв

Бібліографічний опис:

Екологія виробництва / Ю. І. Кундієв // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18698>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).